

THE CELEBRATION OF TRYPHON ZAREZAN ACCORDING TO THE ARCHIVES OF IEFSEM – BAS

Vladimir Penchev

*Institute of Ethnology and Folklore Studies with Ethnographic Museum at the
Bulgarian Academy of Sciences, Sofia, Bulgaria*

ПРАЗНУВАНЕТО НА ТРИФОН ЗАРЕЗАН СПОРЕД АРХИВНИТЕ МАСИВИ НА ИЕФЕМ – БАН

Владимир Пенчев

*Институт за етнология и фолклористика с Етнографски музей – Българска
академия на науките, София, България*

Abstract: The aim of this text is to reveal, through the prism of archival activity, the expressions of interest of Bulgarian ethnographers and folklorists in a specific calendar holiday – Trifon Zarezan, and in a specific Bulgarian region – Blagoevgrad. Both emphases are naturally related to both the theme of the Scientific Forum – “Thracians, Wine and Culture”, and the place of its holding (the town of Melnik).

Keywords: Tryphon Zarezan; Folk Holidays, Archives.

Резюме: Цел на настоящия текст е да разкрие през призмата на архивната дейност проявите на интерес на българските етнографи и фолклористи към един конкретен календарен празник – Трифон Зарезан, при това в един конкретен български регион – Благоевградско. И двата акцента естествено са свързани както с тематиката на Научния форум – „Траки, вино и култура“, така и с мястото на неговото провеждане (гр. Мелник).

Ключови думи: Трифон Зарезан, народни празници, архиви.

Въведение

Цел на настоящия текст е да разкрие през призмата на архивната дейност проявите на интерес на българските етнографи и фолклористи към един конкретен календарен празник – Трифон Зарезан, при това в един конкретен български регион – Благоевградско. И двата акцента естествено са свързани както с тематиката на Научния форум – „Траки, вино и култура“, така и с мястото на неговото провеждане (гр. Мелник).

Изложение

Както е записано на неговия сайт, Институтът за етнология и фолклористика с Етнографски музей – БАН е водеща национална институция в областта на етнологията и фолклористиката, чиято цел е да поддържа съзнанието на обществото за културна идентичност и традиции и за ролята им в съвременния свят. Учените и специалистите се занимават с изучаване и анализ на многоаспектната културна история и съвременност на България, с изследване на културните явления и процеси в балкански, европейски и световен контекст. Чрез дейностите в Националния център за нематериално културно наследство (НЦНКН), в Националния етнографски музей (НЕМ) и в Народописния архив (НА) системно се издирва, събира, съхранява и представя културното наследство¹. Става ясно, че двете архивни структури на института са носителите на паметта за него и затова нашият интерес в случая е насочен тъкмо към тях. НЦНКН има за задача да документира, съхранява и популяризира фолклора на различните общности, живеещи на територията на Република България, както и на български и други общности в чужбина; да събира, съхранява, систематизира и обработва документация върху нематериалното културно наследство (НКН). В сътрудничество с Експертния съвет за НКН към ИЕФЕМ, НЦНКН координира експертни дейности в областта на НКН и оказва научна и методическа помощ на системата от Локални центрове за НКН в страната². От своя страна НА съхранява специализирани данни за етнографските специфики на населението в България. Изворовият масив се обогатява непрекъснато до днес, превръщайки го в уникална и

¹ Вж. IEFSEM website, Available at: <https://iefem.bas.bg/misia-i-prioriteti.html> (last view: 24-01-2024).

² Вж. IEFSEM website, Available at: <https://iefem.bas.bg/национален-център-за-нематериално-ку.html> (last view: 24-01-2024).

единствена по рода си сбирка от документи. Те са обособени в няколко фонда – писмен, фото, стари снимки и портрети, акварели и рисунки. Научната обработка, публикуването и дигитализирането на изворите се съчетават с теоретични разработки по етнографско изворознание, методически принципи при издаването и популяризирането им³.

Сондажите ни в двете архивни структури на ИЕФЕМ показаха, че в тях се съхранява огромно количество архивни материали – записи, аудио, фото и видеофайлове за празнуването на цитирания по-горе празник по цялата българска територия. Както вече казахме, ние обаче ще се съсредоточим върху благоевградския регион. Характерно е, че теренните изследвания са покрили на практика целия регион – от районите на Сатовча, Гърмен и Хаджидимово, през Г. Делчев, Разлог и Банско, през Кресна, Струмяни и Сандански, до Петрич.

Нека обаче най-напред да обърнем внимание на самия светец и неговото честване. Св. Трифон е раннохристиянски мъченик, почитан както от православната, така и от католическата църква. Основен център на култа към св. Трифон във Византия са Мала Азия и Константинопол. През 1204 г. кръстоносците отнасят мощите му от Константинопол в Рим и това спомага неговата слава да се разпространи и на Запад⁴ (Karavalchev, 2011).

От своя страна произходът на традицията св. Трифон да бъде покровител на земеделието и специално на винарството може да се отнесе към X в. Може да потърсим и връзка между житието на светеца и култа към него с нашите земи, защото се спекулира с вероятността светецът да е бил с тракийски произход. Обяснението за покровителството му се намира едва в по-късните текстове, посветени на св. Трифон, където се появява асоциирането му със закрилник на земеделието, градините и лозята. Причината за това явно са онези моменти от житието, когато той изцелява болни и обладани от демони, както и основното му занимание – отглеждането на гъски и всички съпътстващи това земеделски дейности. В богослужебната литература на X-XIII в. често са включени текстове и молитви към св. Трифон за благословение на земеделската продукция и лозята, както и за прогонване на бесове⁵ (Karavalchev, 2011).

И тук всъщност опираме до двата характерни „препъникамъка“ на този празник в общественото съзнание. От една страна роля играе нерядко срещаното календарно неравновесие между Юлианския и Грегорианския календар. Православната църква отбелязва Деня на св. Трифон (Трифоновден)

³ Вж. IEFSEM website, Available at: <https://iefem.bas.bg/научна-информация-и-документация.html> (last view: 24-01-2024).

⁴ Вж. Каравълчев 2011. (Karavalchev, 2011)

⁵ Пак там.

неизменно на 1 февруари т.е. по Юлианския календар, като първи ден от трите т.нар. Трифунци (св. Трифон, Сретение Господне и св. Симеон). Същевременно народният празник (Трифон Зарезан) по-рядко се празнува на тази дата, а по-предпочитана е датата 14 февруари (по Грегорианския календар) и това е обяснимо с оглед климатичните условия, подходящи за резитба на лозите.

От друга страна, особено в последно време, значителен обществен отзвук намира католическият по своя произход празник на св. Валентин, който също се отбелязва на 14 февруари⁶. Стига се в известна степен до противоборство между двата празника, на което все повече се обръща обществено внимание, като по някакъв начин се противопоставят модерността на традицията.

В случая за нас е важно, че в българската традиционна култура лозарите, винарите, кръчмарите и градинарите обяснимо приемат св. Трифон за свой покровител и за пазител на лозята, защото приблизително по това време през годината започва резитбата на лозята. Неслучайно светецът често е изобразяван на иконите с косер в ръка⁷ (Sharlanova, 2019). Това в някаква степен обяснява и защо в някои села на интересуващия ни регион зарязват лозите по-късно и тогава не работят, тъй като на този ден св. Трифон си отразял носа⁸. Легендата за отрязания нос на светеца естествено е популярна, затова ще цитираме и един подробен запис:

„Света Богородица е била в Бальдево, в селото. (...) И тя зима Света Богородица и ѝди, на черква ше върви, та от нашто село, в Бальдево, та в Огняново ше дойде на черква. И като заминъла на баиря отгоре, кàчила са, заминъла и дошла в Огняново, сарандисала са и са връща по същия път, пак ше дойде фъф Бальдево.

Пък брат ѝ станал да иде да ряже, пък Трифонъ ѝ е брат на ней, на Света Богородица а брат Трифонъ е бил. И той пòчнал да ряже. (Пък не кат сега с ножици, ами едно така има свѝено, та косѝр го рѹкахме ние – Бел.инф.) Та с косѝря ряже лозѝте така Трифонъ. И таа заминъла надолу и сиа кат са а върнала от църква веке, и пѹе тя. Пѹе си песничка и ше вървѝ домà. И Трифонъ чул, отдолу, че нѹйде са пѹе отгоре по баиря, пѹе са, женски. И са изрѹкал:

- Ииии-ху-ху! – той рекъл.

И тя си ошлà домà. И гя го познàла по гласа, че е брат ѝ тва. И ошлà при снаътà домà. Каа:

⁶ В тази ситуация на противоборство на заден план остава фактът, че на този ден Православната църква отбелязва Успението на св. Кирил.

⁷ Вж. Шарланова 2019. (Sharlanova, 2019)

⁸ Вж. НА на ИЕФЕМ – БАН, сигн. АЕИМ № 508-II, стр. 27, с. Баничан, Благоевградско, зап. Ив. Георгиева, 1969 г.

- Невясто! Знаеш кво шти кажа? Да земеш – казва – кòнци и пòвързи (парцале – Бел.инф.). Зèми кòнци и пòвързи и да идеш-каа – да повързèш Трифонь – каза, - отсякъл си е носа, на лозето.

- Олелее! Зер така?

Нъй жена сб̀ира пòвързи, сб̀ира парцàле, кòнци и в̀р̀и при него.

- Òти идеш, мар̀и? Щò идеш тука?

Пък тя рекл̀а:

- Ами кво да праа бре? Сестра ти каза така, че си си отсякъл носа, та и ти нося кòнци и пòвързи.

Пък той забор̀ил, че си е косèря тук, ми рекъл да са прекръсти:

- Бооже мили!

Рекъл: “Боже мили” и сякнал носа надолу, и ш̀урнала кр̀вта, и ведн̀га го повързале тога с парцалето.

И т̀й натат̀к... И си отсякъл носа така ненадейно, Трифонь“⁹.

И още един подобен вариант:

„На 14.ІІ. празнуват Тр̀ифуня. За св. Трифон разказват следната приказка: след 40 дни след раждането св. Богородица тр̀гнала да „си пее“ в черквата. Минала тя покрай лозето на Трифон. Като я чул да пее, той ѝ се скарал: „Не те ли е срам, че си родила мома, ами си тр̀гнала и пееш?“. Разсърдила се св. Богородица, върнала се обратно и отишла при Трифоница. „Вземи конци и ги занеси на бате Трифон – рекла ѝ тя – че се е порязал и трябва да го превържеш“.

Жена му Трифоница взела конци и тр̀гнала к̀м лозето. Междувременно, като зарязвал лозите, св. Трифон се прекръстил и си отрязал носа. Оттогава дните на св. Трифон и св. Богородица не се тачат в един и същи ден, както било преди“¹⁰.

Или малко по-наративен от диалектна гледна точка вариант:

„На Трифун тогаа зарезваха лозята. И Трифун подрезвал лозето. Убаво, ама света Богородица одила си по лòзето и си пела (Какво си пела тя си е знаяла жената/Пела си, пела/Така ле а знаеш и ти?/Пела, какво пела си) и той ѝ рекъл:

- Иху, ху, у, у!

И тя:

- У, у, у, прòклет да си Трифоне! Дано си отсечеш носò, Трифоне! Ти ли ке ми се прорукаш?!

- А ке си òтсека носò. К̀к к̀ю ш̀г си го па òтсека?! Искá да р̀ека така, та...

⁹ Архив на НЦНКН (АНЦНКН), сигн. АИФ № 75, п. 8, № 260, с. 697-698, с. Заграде, Благоевградско, зап. Д. Добрева, 1979 г.

¹⁰ НА, сигн. АЕИМ № 30-ІІІ, с. 25, с. Ковачевица, Благоевградско, зап. Р. Попов, 1984 г. Вж. и НА, сигн. АЕИМ № 30-ІІІ, с. 8, с. Балдево, Благоевградско, зап. Р. Попов, 1984 г.

И той: “Иска да рѐка така”, та фрѝкнал носò.

Та затова викахме ний “Трифенова света Богородица”. Нали Трифеновден, утра па света Богородица. Та затова са е извело “Трифенова Богородица”¹¹.

Що се отнася до самото празнуване на Трифон Зарезан, в региона се забелязват и известни локални отлики и разминавания. Например в Хаджидимово акцентът е върху „гозбите“, съпътстващи зарязването:

„Празнували Св. Трифон, за лозята. И тогава праат гозби. Гозби прават – най-различни гозби – и върват да зарязват. Да зарязват. И един цѝ крие така зад някой си трѝне, крие се. И другите му викат:

- Трифонеее! Има ли черно грозде и бяло?

Сѝс гозбите, сѝс сичкото си вървàт и му викат:

- Има ли черно грозде и бяло да докараш?

Той вика:

- Има, имаа... - от няйде са обажда.

Па тя:

- Е-е, голяма работа бѝло! Трифоне! Голяма работа...

Д.Д.: Кой казал това?

Ст.Ш.: Сѝстрата. Сѝстрата на Св. Трифон, ама ни знам кѝк а думат.

- Голяма работа а нап̀ра̀ил, че е бил зарязвал. Зарязвал. Какво а заряздал?

И тя оттам, п̀ерна̀ла си носа. /показва с р̀ка – бел. Д.Д./

И си останала така, без нос.“¹²

В цитирания откѝс се наблюдава и отлика от познатия вече мотив за отрязания нос – той е на сестрата на св. Трифон, като това е рядко изключение в изследвания архивен масив. Практиката обаче да се отива сутрин на лозето е почти повсеместна. Ето един пример:

„Рано сутринта на празника всички отиват на лозята да зарежат. Предварително стопанката е приготвила „пърженица“ (пържени яйца с олио), една малка питка и една „чѝотра“ (бѝклица) вино. С храната (носи се и ракия) се отива на лозето. От бѝклицата се налива малко вино на лозето. Нахранват се и след това зарязват. Изрязаните лозови прѝчки се подреждат в „цадѝлка“ и се отнасят на грѝб вкѝщи. Това се прави, за да „се внесе зелено“ у дома. Не правят цар на лозята, не си слагат венци от лозови прѝчки на главите, не р̀сят с пепел лозите.“¹³.

¹¹ АНЦНКН, сигн. АИФ № 76, п. 2, № 52, с. 103, с. Горно Драглище, Благоевградско, зап. Л. Богданова, 1979 г.

¹² АНЦНКН, сигн. АИФ № 75, п. 7, № 218, с. 600, гр. Хаджидимово, Благоевградско, зап. Д. Добрева, 1979 г.

¹³ НА, сигн. АЕИМ № 30-III, с. 25, с. Ковачевица, Благоевградско, зап. Р. Попов, 1984 г. Вж. и НА, сигн. АЕИМ № 742-II, с. 39, с. Парил, Благоевградско, зап. Л. Радева, 1972 г.

Наблюденията на записвача, че в съответната локална традиция липсват иначе познати другаде обредни действия се потвърждават и от други изследователи на терена, напр.: „Не гадаят за времето на Трифоновден. Не празнуват следващия ден в чест на Света Богородица. Не плашат дърветата, които не раждат“¹⁴. Или в тази връзка: „Не празнуват този празник. Обаче преди години на този ден жените, които се нервират, отивали сутрин рано при една много знаеща баба Еленка. Давали й пари и тя ги разтривала и всичко им минавало“¹⁵. Като цяло обаче, по отношение на извършваните обредни действия, те в голяма степен се повтарят в различните локални култури, с естествените различия:

„Преди обед на празника всички се приготвят да ходят на лозето и да зарежат лозите. Носят храна – „пърженіца“ (пържени яйца), пастърма, печен дроб. След като всички отидат на лозето, един мъж започва да вика: „Хей, Трифоне, дядо Трифоне, ела да ядем и да пием!“. Тогава друг мъж от друго лозе му отвърща: „Ида, ида, ама не мога да те видя от бяло и червено грозде“. След това зарязват лозите и всеки си отделя три пръчки, които занася у дома си. Сплита ги на венец и ги закача някъде по гредите отвън. Преди години всички са пръскали лозята си със „спее́на вода“ (опята от поп вода), но днес обикновено при идване на лозето се полива с вино. На лозето след зарязването се прави обща трапеза с песни, хора́ и веселби. Не посипват пепел върху лозите. Няма обичай да избират цар на лозите“¹⁶.

Или:

„Празнуват само един ден. След службата всеки тръгва за своето лозе и носи там пастърма, суджуци, вино и шише със светена вода. До лозята вървят с музика. Свирачите свирят и тъпанът бие из целия път. Когато стигнат лозята, всеки сайбия зарязва три лозови пръчки, заравя ги в земята и ги поръси със светената вода. Сетне и целото лозе пръска. При забучените пръчки оставят босилек, а шишето връщат у дома.

След като напръскат всеки своето лозе, събират се заедно. Гощават се, пият и се веселят“¹⁷.

И още:

„Празнуват го само един ден. След църковната служба мъжете отиват на лозята. От всяка къща „сайбията“ носи „чотра“ вино, суджуци, сланина. Събират се всички заедно и вървят до лозята с музика. През целия път свирки

¹⁴ АНЦНКН, сигн. АИФ № 312, с. 13, № 8, с. Игралище, Благоевградско, зап. В. Кузманова, 1979 г.

¹⁵ НА, сигн. АЕИМ № 770-II, с. 12, с. Габрене, Благоевградско, зап. Р. Дражева, 1974 г.

¹⁶ НА, сигн. АЕИМ № 30-III, с. 8, с. Балдево, Благоевградско, зап. Р. Попов, 1984 г.

¹⁷ НА, сигн. АЕИМ № 772-II, с. 57, с. Горна Сушица, Благоевградско, зап. Р. Дражева, 1973 г.

свирят и гайди надуват. Като стигнат първото лозе стопанинът му зарязва три лозови „прачки“ и после полива „пенугите“ (остатъци, които стърчат от отрязаните пръчки) с вино. Попръсква лозето с босилек на четирите страни, набучва в земята босилек и после почерпва всичките мъже. След това преминават на другото, третото лозе и т.н., докато не ги извървят всичките. Навсякъде се гощават и пият. От лозята се прибират много весели и пак свирят“¹⁸.

Същевременно другаде обредните функции на празника се поемат от жени:

„Рано сутринта жените отиват в църквата и взимат оттам аязмо (светена вода – Бел. авт.). След службата всеки отива на своето лозе и сам го пръска. На лозето носят манджа, вино и аязмо.

Всяка жена застава някъде по средата на лозето и оттам пръска с шишето и босилче към краищата. Зарязва три лозови пръчки и ги забучва в лозето, полива малко вино и ги напръсква с аязмото (шишето от аязмото заравя в земята). Като прави всичко това, стопанката се провиква: „Свети Трифуне, къде си, свети Трифуне къде си?“, а друг човек от тайфата, скрит някъде в лозето, ѝ отвръща: „Тук съм, тук съм! Има много грозде, бяло и църно“.

След това всяка тайфа слиза долу при манастиря. Там всички се сбират, играят хора, свирки свирят, ядат и пият, защото е дошел свети Трифун“¹⁹.

Или:

„На свети Трифун сутринта рано жените отиват на църква и взимат оттам аязмо. После всички тръгват на лозето. Всеки пръска своето лозе. Носят със себе си яйца, баница, сирене, вино, ракия, свинско месо (но не кокошка!). Като пристигнат на лозето, стопанката застава в средата му и пръска с аязмото към всички краища, след това зарязва три „гижи“ и провиква: „Свети Трифуне, свети Трифуне, ой къде си, къде си?“ Друга жена се скрива на край на лозето, отговаря: „Тук съм в лозето“ „Що правиш?“ Стопанката казва: „Режа. Свети Трифуне, не мога да те видя от бяло и църно грозде.“ Втората жена отговаря: „Аз режа голи лози, ти ме викаш – не мога да те видя от бяло грозде и църно!“ Сетне в средата на лозето закопават шише със светена вода и турват отгоре камъка и казват: „Да го чувам, дядо Господ, от градушка, от мани“.

Заедно с шишето светена вода се закопава и нафора (взета на великия петък след Великден)“²⁰.

¹⁸ НА, сигн. АЕИМ № 772-II, с. 24-25, с. Ошава, Благоевградско, зап. Р. Дражева, 1973 г. Вж. и НА, сигн. АЕИМ № 771-II, с. 60-61, с. Долен, Благоевградско, зап. Р. Дражева, 1974 г.

¹⁹ НА, сигн. АЕИМ № 771-II, с. 44, с. Долен, Благоевградско, зап. Р. Дражева, 1974 г.

²⁰ НА, сигн. АЕИМ № 771-II, с. 8-9, с. Тешово, Благоевградско, зап. Р. Дражева, 1974 г.

В цитираното село Тешово изследователката е забелязала още една характерна особеност в местната традиция:

„Празнува се само един ден. След като свърши службата в църквата всички бързат за вкъщи. Някои мѐми, дето са „мъжкарани“, взимат със себе си светена вода и заедно с тайфата тръгват за лозето. Всяко семейство отива на своето лозе, като носят там „лангиди“, вино, баница, сирене. Момата „мъжкарана“ избързва и пристига първа на лозето. Тя зарязва три „гиги“ (три лозови пръчки) и ги оставя пак на лозето. Като зарязва гижите, тя провиква от време на време: „Свети Трифуне, свети Трифуне, къде си, не мога да те видя от бяло и църно грозде“. Дядото, който се скрива някъде наблизо по лозето се провиква също: „Тук съм, тук съм...“ Момата пак рука: „Що правиш?“ Отговор: „Режа голи лози, а ти ме викаш – не мога да те видя от бяло и църно грозде!“ След това всички сядат някъде в лозето и речат. Връщайки се от лозето, ако срещнат някого на пътя, дават му да пие от виното, а той благославя: „Да се ражда повече грозде, бяло и църно!“.

Вечерта мъжете се събират по хоремака, пият, пеят веселят се за „да разберат, че е дошел свети Трифун“²¹.

В теренните записи е фиксирана и семейна трифонзарезанска традиция:

„Празнува се два дни. На св. Трифун след службата стопанката донася светена вода. Слага месирена погача, взима „пърженица“ (пържени яйца), вино, ракия и в едно шише светена вода. Според тукашния обичай всеки стопанин зарязва своето лозе. На лозето тръгват непосредствено след службата и там ходят обикновено стопанинът и жена му. Като стигнат лозето, жената бързо се скрива някъде наблизо. Стопанинът обръща триона наопаки, застава при някое храстче и уж реже с опакото на триона лозовата пръчка и вика на висок глас: „Куко Трифунее, куко Трифуне! Църно и бело грозде къде си?“. А жената му отговаря: „Тук съм, тук съм“. И излиза. Те обикалят лозето и спират накъде и стопанинът уж започва да реже лозата с опакото на триона и при това казва: „Ке родиш ли?“ А жената отговаря: „Не го баряй, то ще роди тази година“. След като по този начин заплашат лозето, поливат с вино лозовите пръчки, а жената, застанала в средата, пръска със светена вода на четири страни. След поливането и пръскането сядат да ядат и пият. Накрая закопават на края на лозето шишето с ракия и се прибират у дома. Този ден играят хоро и се веселят, защото е св. Трифун. Според тукашния обичай, който се казва Трифун, той черпи и мъжете се събират при него“²².

²¹ Пак там.

²² НА, сигн. АЕИМ № 774-II, с.8, с. Гостун, Благоевградско, зап. Р. Дражева, 1974 г.

Дори и там, където няма лозя, обредната практика за заплашване се среща също:

„Не се празнува Трифун, защото нямат лозя. На този ден стопаните обикалят в „гърдината“ яловите дръвчета. Стопанинът върви напред с балтия, а подире му върви стопанката. Спират при някое ялово дръвче, стопанинът замахва с балтията, уж се кани да сече дръвчето и казва: „Или раждай¹ или ке те сека“. Стопанката отговаря: „Немой, не го сечи, то ке роди таз година“. Това се повтаря три пъти при всеко ялово дръвче“²³.

Заклучение

В крайна сметка, ако се опитаме да обобщим, можем да набележим няколко характерни регионални черти в празнуването на Трифон Зарезан в Благоевградско, опирайки се на теренните материали в архивните масиви на ИЕФЕМ. На първи място, в празника в региона може да участват и жени, докато по-често той е мъжки празник. На второ място там, където няма лозови насаждения, все пак празникът на места се отбелязва, като акцентът е върху „заплашването“ на плодните дръвчета. Това обредно действие от своя страна е третата характерна черта в отбелязването на празника. Следващата и всъщност най-основната е зарязването на лозите, което осмисля неговото провеждане. То най-често е свързано с поредица от обредни действия със съответните локални специфики. И накрая, логично, както е обичайно за празничната култура, се организира празничната трапеза с ястия и питиета, завършваща в някои случаи и с масово хоро.

Разбира се, акцентът в настоящия текст беше не толкова към параметрите на календарния празник, колкото към отразяването му в теренните записи, съхранявани в архивните фондове на ИЕФЕМ-БАН, но все пак тъкмо те, тъй като са дело на специалисти, дават сравнително ясна представа за тези параметри.

²³ НА, сигн. АЕИМ № 774-II, с.54-55, с. Добърско, Благоевградско, зап. Р. Дражева, 1973 г.

Архивни материали // Archive Resources

- НА на ИЕФЕМ – БАН, сигн. АЕИМ № 508-II, стр. 27, с. Баничан, Благоевградско, зап. Ив. Георгиева, 1969 г. // [Archive unit of IEFSEM-BAS – sign. АЕИМ №508-II, p. 27 – Banichan, Blagoevgradsko, rec. I. Georgieva, 1969]
- НА, сигн. АЕИМ № 742-II, с. 39, с. Парил, Благоевградско, зап. Л. Радева, 1972 г. // [Archive unit of IEFSEM-BAS – sign. АЕИМ №742-II, p. 39 – Paril, Blagoevgradsko, rec. L. Radeva, 1972]
- НА, сигн. АЕИМ № 770-II, с. 12, с. Габрене, Благоевградско, зап. Р. Дражева, 1974 г. // [Archive unit of IEFSEM-BAS – sign. АЕИМ №770-II, p. 12 – Gabrene, Blagoevgradsko, rec. R. Drazheva, 1972]
- НА, сигн. АЕИМ № 771-II, с.8-9, с. Тешово, Благоевградско, зап. Р. Дражева, 1974 г. // [Archive unit of IEFSEM-BAS – sign. АЕИМ №771-II, pp. 8-9 – Teshovo, Blagoevgradsko, rec. R. Drazheva, 1974]
- НА, сигн. АЕИМ № 771-II, с. 44, с. Долен, Благоевградско, зап. Р. Дражева, 1974 г. // [Archive unit of IEFSEM-BAS – sign. АЕИМ №77-II, p. 44 – Dolen, Blagoevgradsko, rec. R. Drazheva, 1974]
- НА, сигн. АЕИМ № 771-II, с. 60-61, с. Долен, Благоевградско, зап. Р. Дражева, 1974 г. // [Archive unit of IEFSEM-BAS – sign. АЕИМ №771-II, pp. 60-61 – Dolen, Blagoevgradsko, rec. R. Drazheva, 1974]
- НА, сигн. АЕИМ № 772-II, с. 24-25, с. Ошава, Благоевградско, зап. Р. Дражева, 1973 г. // [Archive unit of IEFSEM-BAS – sign. АЕИМ №772-II, pp. 24-25 – Oshava, Blagoevgradsko, rec. R. Drazheva, 1973]
- НА, сигн. АЕИМ № 772-II, с. 57, с. Горна Сушица, Благоевградско, зап. Р. Дражева, 1973 г. // [Archive unit of IEFSEM-BAS – sign. АЕИМ №772-II, p. 57 – Gorna Sushitsa, Blagoevgradsko, rec. R. Drazheva, 1973]
- НА, сигн. АЕИМ № 774-II, с.8, с. Гостун, Благоевградско, зап. Р. Дражева, 1974 г. // [Archive unit of IEFSEM-BAS – sign. АЕИМ №774-II, p. 8 – Gostun, Blagoevgradsko, rec. R. Drazheva, 1974]
- НА, сигн. АЕИМ № 774-II, с.54-55, с. Добърско, Благоевградско, зап. Р. Дражева, 1973 г. // [Archive unit of IEFSEM-BAS – sign. АЕИМ №774-II, pp. 54-55 – Dobarsko, Blagoevgradsko, rec. R. Drazheva, 1973]
- НА, сигн. АЕИМ № 30-III, с. 8, с. Балдево, Благоевградско, зап. Р. Попов, 1984 г. // [Archive unit of IEFSEM-BAS – sign. АЕИМ №30-III, p. 8 – Baldevo, Blagoevgradsko, rec. R. Popov, 1984]

- НА, сигн. АЕИМ № 30-III, с. 25, с. Ковачевица, Благоевградско, зап. Р. Попов, 1984 г. // [Archive unit of IEFSEM-BAS – sign. АЕИМ №30-III, р. 25 – Kovachevitsa, Blagoevgradsko, rec. R. Popov, 1984]
- Архив на НЦНКН (АНЦНКН), сигн. АИФ № 75, п. 8, № 260, с. 697-698, с. Заграде, Благоевградско, зап. Д. Добрева, 1979 г. // [Archive unit of NCNCH – sign. АИФ №75, 8, №260, pp. 697-698 – Zagrade, Blagoevgradsko, rec. D. Dobrevа, 1979]
- АНЦНКН, сигн. АИФ № 75, п. 7, № 218, с. 600, гр. Хаджидимово, Благоевградско, зап. Д. Добрева, 1979 г. // [Archive unit of NCNCH – sign. АИФ №75, 7, №218, р. 600 – Hadzhidimovo, Blagoevgradsko, rec. D. Dobrevа, 1979]
- АНЦНКН, сигн. АИФ № 76, п. 2, № 52, с. 103, с. Горно Драглище, Благоевградско, зап. Л. Богданова, 1979 г. // [Archive unit of NCNCH – sign. АИФ №76, 2, №52, р. 103 – Gorno Dragilishte, Blagoevgradsko, rec. L. Bogdanova, 1979]
- АНЦНКН, сигн. АИФ № 312, с. 13, № 8, с. Игралище, Благоевградско, зап. В. Кузманова, 1979 г. // [Archive unit of NCNCH – sign. АИФ №312, 8, №8 – Igralishte, Blagoevgradsko, rec. V. Kuszmanova, 1979]

Интернет източници // Internet Sources

- IEFSEM website, Available at: <https://iefem.bas.bg/misia-i-prioriteti.html> (last view: 24-01-2024).
- IEFSEM website, Available at: <https://iefem.bas.bg/национален-център-за-нематериално-ку.html> (last view: 24-01-2024).
- IEFSEM website, Available at: <https://iefem.bas.bg/научна-информация-и-документация.html> (last view: 24-01-2024).

Литература

- Karavalchev, V. (2011).** Sveti Trifon Chudotvorets – iztselitel i pokrovitel na zemedeliето – dveri na pravoslaviето (in Bulgarian), 01 fevruari 2011. // [Каравълчев, Венцислав (2011). Свети Трифон Чудотворец – изцелител и покровител на земеделието. – Двери на православието, 01 февруари 2011 г.] Available at: https://dveri.bg/component/com_content/Itemid,171/catid,118/id,12687/view,article/ (last view: 24-01-2024).

Sharlanova, V. (2019). Trifon Zarezan (Trifonovden) – Bulgarska etnografiya (in Bulgarian). // [Шарланова, Валентина (2019). Трифон Зарезан (Трифоновден). – Българска етнография.], Available at: <https://bulgarskaetnografia.com/praznici-i-obichai/kalendarni-praznici-i-obichai/trifon-zarezan.html> (last view: 24-01-2024).

Владимир Пенчев

Институт за етнология и фолклористика с Етнографски музей – Българска академия на науките

e-mail: vladimir_penchev@yahoo.com

INIS SERIES

*Онлайн поредица на
интердисциплинарната научна мрежа*

Информационно общество

Том 3, 2024

<http://www.math.bas.bg/vt/inis/series/>

*Online Journal of the
Interdisciplinary Scientific Network*

Information Society

Volume 3, 2024

ISSN: 2815-4231

Редактори

*Галина Богданова
Светослав Косев*

Editors

*Galina Bogdanova
Svetoslav Kosev*

Технически редактори

*Николай Ноев
Весела Георгиева*

Technical Editors

*Nikolay Noev
Vesela Georgieva*

Издание на:

*Институт по математика и
информатика при Българска академия на
науките, България*

Published by:

*Institute of Mathematics and Informatics
at the Bulgarian Academy of Sciences,
Bulgaria*

С помощта на:

*Великотърновски университет
„Св. св. Кирил и Методий“, България*

Helped by:

*“St. Cyril and St. Methodius”
University of Veliko Tarnovo, Bulgaria*